

Biblioteksplan Grums kommun 2008-2010

GRUMS KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

sida

Förord	3
Det fysiska och det virtuella biblioteket	4
Strategier för utveckling av biblioteken	5
Grums kommunbibliotek	8
Verksamhetsbeskrivningar och åtgärdsförslag	9
Bakgrundsmaterial:	
SWOT-analys av bibliotekets verksamhet	12
Undersökning av biblioteksbesök, bokläsning och Internetanvändning.	14
Bilagor:	
1. Bibliotekets verksamhetsmål ur Lokala mål för kultur och bibliotek. Antagna av skol- och barnomsorgsnämnden 1997.	16
2. Bibliotekslagen SFS 1996:1596, tillägg SFS 2004:1261.	19
3. Resultat av bibliotekets enkät hösten 2004.	21
4. UNESCO:s folkbiblioteksmanifest.	30

FÖRORD

Bibliotekslagen från 1996 fick ett tillägg 2004, SFS 2004:1261, som innebär att alla kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheten.

Svensk biblioteksörening beskriver en biblioteksplan med följande ord:
Med en biblioteksplan avses ett politiskt förankrat styrande dokument som omfattar analys av det samlade biblioteksbehovet i en kommun och åtgärder för hur dessa behov ska tillgodoses. Denna biblioteksplan ska förutom folkbiblioteksverksamheten också innefatta biblioteksbehovet när det gäller utbildning, omsorg, vård och näringsliv.

Arbetet med en biblioteksplan för Grums kommun startade i januari 2006.
Kommunstyrelsen tillsatte en arbetsgrupp bestående av politiker och tjänstemän från både kommunstyrelsen och barn- och utbildningsnämnden.

Planen syftar till att förbättra och utveckla bibliotekets verksamhet, fokusera på individens lust till lärande och utveckla samarbetet mellan biblioteket och andra verksamheter och aktörer i kommunen.

Grums den 12 november 2007

Evalisa Birath Lindvall
ledamot i kommunstyrelsen
ordförande i BUN

Marie Valldor Frykman
Chef för enheten
Kultur, bibliotek och turism

DET FYSISKA OCH DET VIRTUELLA BIBLIOTEKET

Samhället förändras i en allt snabbare takt och behovet av välinformerade och utbildade människor ökar. Förr stannade de flesta på sin arbetsplats hela livet men idag krävs att alla vidareutvecklas och är beredda att byta inriktning och arbete, man talar om projektanställningar och det livslånga lärandet. För att tillgodose det ökade kravet på välutbildad arbetskraft har en kraftig utbyggnad av högskolor genomförts i landet. Det har blivit viktigare att lära sig hitta och sortera information, att jämföra olika källor och inhämta kunskap på ett mer aktivt sätt.

Informationscentral och mötesplats

I denna omvärld har bibliotekets roll ändrats successivt från lånebibliotek till mer av en informationscentral. Idag efterfrågas fler faktaböcker och bibliotekets kunder vill oftare ha hjälp med att hitta relevant information via Internet.

Biblioteket som mötesplats för alla är en naturlig utveckling av bibliotekets roll i samhället samtidigt som utbudet av tjänster över nätet ökar och innebär att den virtuella delen av bibliotekets verksamhet behöver mer resurser.

Virtuellt bibliotek

Redan idag kan man låna e-böcker, e-musik och ljudböcker samt söka i databaser via bibliotekets OPAC, open access. En dygnetruntservice där kunderna kan göra omlån, reservationer och söka information.

Nya utmaningar och nya krav på verksamheten är både stimulerande och utmanande. För att kunna vidmakthålla en god service krävs att personalen ständigt vidareutbildar sig inom framför allt IT-området.

Bibliotek Värmland

Kommunbiblioteken och Länsbiblioteket i Värmland har i projektform arbetat för ett gemensamt bibliotekssystem för hela länet. Sedan något år finns en gemensam webbplats, www.bibliotekvarmland.se och nästa steg är en gemensam marknadsföring av bibliotekens tjänster.

STRATEGIER FÖR UTVECKLING AV BIBLIOTEKEN I GRUMS

Biblioteket och demokratin

*Biblioteket ska följa samhällsutvecklingen och vara en garant för demokratin med gratis och fri information och vara en mötesplats för alla invånare.
(Ur Målen för biblioteksverksamheten, bilaga 1.)*

Alla medborgare ska kunna ta del av den information man behöver för den egna utvecklingen och för att kunna utöva sina demokratiska rättigheter men även för förströelse.

- Tillgången till databaserad information är en fråga om service men också en demokratifråga. Informationen ska göras tillgänglig för alla.
- Biblioteket ska ha ett brett utbud av litteratur, databaserad information och en generös öppettid.
- Biblioteket ska ligga centralt i kommunen och erbjuda plats för utställningar och programverksamhet.
- Biblioteket ska vara en plats för informationssökning, lustläsning, samtal, ett vardagsrum för allmänheten.

Biblioteket och Internet

Det virtuella biblioteket får större och större betydelse och kräver så stora resurser att ett samgående i länet är en förutsättning för att biblioteken ska kunna utveckla sin webbsida den s.k. OPAC:en på ett framgångsrikt sätt.

- Biblioteket ska samarbeta med Länsbiblioteket för att utveckla bibliotekets webbtjänster.
- Personal som anställs på biblioteket i framtiden ska ha IT-kunskaper.

Biblioteket som mötesplats

Kommunens invånare behöver platser där man kan mötas utan krav på medlemskap eller entréavgifter. En sådan plats kan biblioteket erbjuda i sina lokaler.

- Biblioteket ska erbjuda föreningar och allmänheten möjligheter att träffas, genom att iordningställa utrymmen för sammankomster i bibliotekshuset.
- Biblioteket ska ha en öppen attityd inför olika gruppers och enskildas förslag till utnyttjande av biblioteksrummen.
- Biblioteket ska inrätta caféverksamhet.

Biblioteket för barn och unga

En av bibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet. Genom uppsökande verksamhet i skolorna och ett nära samarbete med de enskilda lärarna, ska biblioteket främja läsning bland barn och unga.

- Biblioteket ska utveckla samarbete mellan bibliotekets medarbetare, skolans pedagoger och elevernas föräldrar för att uppmuntra och stimulera läslust och språkutveckling.
- Biblioteket ska medverka till att fungerande skolbibliotek finns i kommunen.
- Biblioteket ska utveckla samarbetet med Kulturskolan och bidra till att skapa fungerande kulturella miljöer för barn och ungdomar.

Biblioteket och det livslånga lärandet

Att lära och samla erfarenhet och att utveckla kunskap är en livslång process. Bibliotekets medarbetare har specialkunskaper som kan vara till hjälp för att sortera i dagens informationsflöde.

- Biblioteket ska vara ett stöd för utbildningen på alla nivåer.
- Biblioteket ska erbjuda plats för vuxenstuderande med adekvat utrustning i form av datorer med tillbehör.
- Biblioteket ska utveckla samarbetet med universitetet och erbjuda distansstuderande plats och stöd.
- Biblioteket ska utveckla samarbetet med studieförbunden och Grums näringslivscentrum.
- Biblioteket ska möjliggöra för anordnande av temadagar kring aktuella frågor.

Biblioteket och de äldre

Biblioteket har en verksamhet inriktad på äldre, där de äldres specifika krav på biblioteket, i möjligaste mån, tillgodoses.

- Biblioteket ska tillhandahålla litteratur med stor stil och ljudböcker.
- Biblioteket ska inrätta sina lokaler på ett sådant sätt att det är lätt att röra sig i lokalen med rullator eller rullstol.

- Biblioteket ska erbjuda möjligheter för de äldre att använda Internettjänster.

Biblioteket och de funktionshindrade

Alla ska ha tillgång till ett bibliotek slås fast i bibliotekslagen. Folk- och skolbibliotek ska ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade... (Bibliotekslagen § 8)

- Biblioteket ska utveckla och anpassa sina webbtjänster till de funktionshindrade.
- Biblioteket ska genom uppsökande verksamhet ge de funktionshindrade en likvärdig service.
- Biblioteket ska inrätta sina lokaler så att de blir lättillgängliga för funktionshindrade.
- Biblioteket ska tillhandahålla olika varianter av media anpassade för olika typer av funktionshinder.

Biblioteket och invandrarna

Biblioteket är en naturlig plats att gå till för både asylsökande och invandrare, som söker litteratur och information på sitt eget språk. Biblioteket är en offentlig plats och kan som sådan bidra till integrationen i samhället genom att möjliggöra möten mellan folk från olika länder och svenskar.

- Biblioteket ska underlätta för invandrare att finna litteratur och information på sitt modersmål.
- Biblioteket ska upplåta plats för kulturellt utbyte mellan olika kulturer.

Biblioteket och näringslivet

Flera undersökningar visar på bibliotekets betydelse för företagsamheten i ett samhälle. Näringslivet blir alltmer beroende av ett ständigt tillflöde av ny kunskap och relevant information för att kunna utvecklas. De stora företagen har resurser för att klara sin informationsförsörjning. För de små och nystartade företagen kan informationsbehovet tillgodoses i det lokala biblioteket.

- Biblioteket ska samarbeta med Grums näringslivscentrum för att kunna erbjuda relevant information till företagare och entreprenörer.
- Biblioteket ska samarbeta med studieförbunden och Grums näringslivs-centrum för att ge småföretagare möjligheter att vidareutveckla sig inom området entreprenörskap.

Skolbiblioteket

Det ställs idag allt högre krav på att eleven lär sig söka kunskap på egen hand, den gamla pluggskolan finns knappast längre och temaarbeten är vanliga och kräver tillgång till litteratur och webbaserad information. Skolbiblioteket kan fungera som informations- och kunskapsbas i skolan men då krävs bemannade bibliotek med Internetdatorer och ett mediebestånd anpassat till undervisningen.

- Skolbibliotek med modern utrustning inrättas i högstadieskolan och gymnasiet.
- Den enskilda skolan har en plan för hur skolbiblioteket ska användas i skolan.
- Skolbiblioteket bemannas av utbildad personal.

GRUMS KOMMUNBIBLIOTEK

Bibliotekets uppdrag i kommunen är att garantera invånarna fri tillgång till information, stödja självstudier och utbildning, verka för läskunnighet samt stimulera kulturell mångfald.

Grums kommunbibliotek består av ett huvudbibliotek och sex skolbibliotek. Skolbibliotekens medieanslag ligger i kommunbibliotekets budget men skolbiblioteken administreras för övrigt av de enskilda skolorna.

Verksamheten i siffror

Personal:	2,0 bibliotekarietjänster 3,5 assistenttjänster
Personalkostnader:	2.000 tkr
Medieanslag:	500 tkr, inkl. databaser
Lokalkostnad:	900 tkr
Öppethållande:	42 timmar/vecka, reducerat öppethållande sommartid

Skolbibliotek finns i Jätttestenskolan, Liljenäs skola, Segmons skola, Skruvstads skola, Slottsbrons skola, Södra skolan.

Grums kommunbibliotek har både nationella regler och lokala mål, att

utgå ifrån i sin verksamhet.

Lokala mål, se bilaga 1, Bibliotekslagen 1996:1596, se bilaga 2, och UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, se bilaga 4.

VERKSAMHETSBESKRIVNINGAR OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Verksamhetsbeskrivning och åtgärdsförslag för det virtuella biblioteket OPAC:en

Bibliotekets OPAC (Open access) är öppen dygnet runt. Där kan besökarna göra omlån, reservationer och söka information. Länkat till vår egen OPAC finns länsbibliotekets portal www.bibliotekvarmland.se med alla kommuner i Värmland. Författarporträtt och evenemang samt länkar till närliggande ämnesområden finns på portalen.

Åtgärdsförslag:

- Ytterligare databaser behövs för framtiden.
- Marknadsföring av bibliotekets tjänster.
- Förbättring av navigationen på OPAC:en.
- Ny bibliotekarietjänst med ansvar för det virtuella biblioteket, OPAC:en.

Verksamhetsbeskrivning och åtgärdsförslag för barn- och ungdomsverksamheten

Verksamheten kring barn och ungdomar bedrivs enligt följande:

- Barnavårdscentralens föräldrautbildning innehåller ett besök på biblioteket med bokinformation.
- Barnen får sin första gåvobok vid två års ålder.
- Bokpåsen, ett samarbete med förskolan för att stimulera föräldrar att läsa för sina barn.
- I 6-årsverksamhet planeras ett biblioteksbesök, då barnen får sin andra gåvobok.
- Åk 2 Barnen besöker biblioteket och får lånekort.
- Åk 3 Barnbibliotekarien besöker skolan och pratar om böcker.
- Åk 4 Biblioteksundervisning.
- Åk 5 Barnbibliotekarien besöker skolan och pratar om böcker.
- Påbörjat projekt om samarbete kring datoriserad katalog och utlåning, FreeLib, på Jättestensskolan.

- Skolbibliotek finns i Jättestensskolan, Liljenäs skola, Segmons skola, Skruvstads skola, Slottsbrons skola, Södra skolan.
- Åsfjärdens utbildningscentrum/Grums gymnasieskola har ett samarbetsavtal med kommunbiblioteket men inget eget skolbibliotek.

Åtgärdsförslag:

- Utökad service till högstadiet, med bokinformation.
- Inrättande av gymnasiebibliotek i Åsfjärdens utbildningscentrum.
- Anställa en bibliotekarie med ansvar för Jättestensskolans och gymnasiets bibliotek.
- Införande av FreeLib i Jättestensskolan.
- Närmare samarbete mellan högstadiets lärare och biblioteket.

Verksamhetsbeskrivning och åtgärdsförslag för sociala verksamheten

Idag har vi en bibliotekarie med särskilt ansvar för service till äldre och funktionshindrade. I tjänsten ingår att tillhandahålla litteratur till låntagare som inte kan ta sig till biblioteket på egen hand, s.k. Boken-kommer-verksamhet.

Bibliotekarien besöker också olika institutioner som Edsholms äldreboende.

Tiden räcker inte till att besöka fler människor i hemmet därför föreslås en annan metod för att nå fler personer som kan utnyttja bibliotekets service.

Åtgärdsförslag:

- Bygga upp nätverk med den sociala verksamheten i kommunen och informera om bibliotekets tjänster.
- Bygga upp nätverk med de ideella organisationerna och föreningarna.
- Besöka Legotjänst med information om böcker och läsning.
- Besöka socialtjänstens olika arbetsplatsträffar och tala om böcker och läsning.
- Det rullande biblioteket, en mindre buss som kan köra till mer avlägsna delar av kommunen.

Verksamhetsbeskrivning och åtgärdsförslag för studiestödande verksamheten

Lärstudion inrättades 2006, som en del av Grums lärcentrum, i ett samarbete mellan barn- och utbildningsnämnden och kommunbiblioteket. Syftet var att ge vuxenstuderande tillgång till datorer, databaser och specialistkompetens för enskilda studier i biblioteket.

Biblioteket utnyttjas av de studerande i hög utsträckning redan idag, men eftersom antalet studerande ökar behöver biblioteket bli bättre på att ge adekvat service till denna kategori.

Åtgärdsförslag:

- Genom ökad självbetjäning vid utlån och återlämning i biblioteket kan personalen ägna mer tid åt att hjälpa de studerande med att hitta litteratur och information.
- Lärstudions utrustning förbättras och uppdateras efter behov.
- Utveckla de webbaserade informationstjänsterna.

Verksamhetsbeskrivning och åtgärdsförslag för aktiviteter riktade mot näringslivet

Grums näringslivscentrum stödjer entreprenörer i kommunen med råd och dåd. Biblioteket är en samarbetspartner som kan bidra till att förbättra möjligheterna för de nystartade och de små företagen att utveckla sin verksamhet genom att ge bättre tillgång till information, genom de resurser som finns på biblioteket.

Åtgärdsförslag:

- Företagshörna i biblioteket med ny litteratur för småföretagare.
- Inbjudan till informationssökning för både nya och äldre småföretag.
- En del av OPAC:n görs företagsinriktad.
- Föreläsning med webbt teknik, öppna för alla.
- Starta-egget-rådgivning på webben.
- Närmare samarbete med Karlstads universitet.

BAKGRUNDSMATERIAL

SWOT-analys av bibliotekets verksamhet

Starka och svaga sidor av verksamheten, utarbetat inom personalgruppen under åren 2003-2004 och inom biblioteksplanegruppen 2006.

Verksamhetens starka sidor

- Öppet för alla, välbesökt och välkänt.
- Rikt och varierat utbud av litteratur och andra medier.
- Tillgång till och kunskap om databaser.
- Kompetent och kunnig personal.
- Den personliga kontakten.
- Centralt läge nära kommunhus och köpcentrum, lättillgängligt och handikappanpassat.
- Välutvecklat samarbete med skolan. Organiserad bokinformation och biblioteksvisning för grundskolan och samarbetsavtal med gymnasieskolan.
- "Bibliotek Värmland", utvecklingsprojekt i länsbibliotekets regi.
- Flera samarbetspartner, som skolan, socialtjänsten, föreningar, som Kulturskolan, SPF, PRO, studieförbund, som ABF och Medborgarskolan, Grums hembygdsarkiv och Grums näringslivscentrum.
- Samlingar som Värmlandssamlingen och Grums hembygdsarkivs fotosamling.
- Lärstudio för vuxenstuderande med handikappanpassning.

Verksamhetens svaga sidor

- Öppethållandet, en utökning önskvärd.
- Ekonomin, verksamhetens resurser urholkas p.g.a. utebliven kompensation för högre kostnader för bl.a. nya medier och teknisk utrustning.
- Inga utställningsytor, biblioteket har få hela väggar och fria ytor.
- Marknadsföringen är svag.
- Personalens genomsnittsålder är hög med en sned könsfördelningen.

Verksamhetens möjligheter

- Bibliotekets verksamhet upplevs som positiv och är väl förankrad politiskt.
- Samarbetet i Värmlands län utökas genom länsbibliotekets projekt "Bibliotek Värmland".
- Personalens kompetens.
- Utökat samarbete med skolan.
- Släktforskningen och fotosamlingen.
- Utökat samarbete med Grums näringslivscentrum kring vuxenstudierande.

Hot mot verksamheten

- Svag ekonomi i kommunen med sviktande skatteunderlag. Biblioteket konkurrerar med andra förvaltningar om kommunens pengar.
- Bibliotekets resurser och möjligheter tas inte tillvara i tillräcklig utsträckning.
- Bemanningen av biblioteket sårbar p.g.a. för få personaltimmar.
- Snabb teknikutveckling där både personalens kompetens och den tekniska utrustningen bör uppgraderas.

Undersökning av biblioteksbesök, bokläsning och Internetanvändning

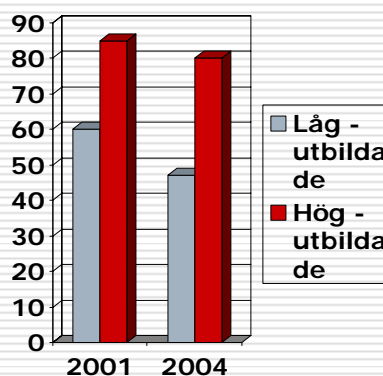
Uppgifterna hämtade ur boken "Lyckan kommer, lyckan går" red. Sören Holmberg och Lennart Weibull, SOM-undersökning 2004 rapport nr 36. Utgiven 2005 av Göteborgs universitet.

Boken bygger på SOM-institutets årliga frågeundersökningar som sträcker sig tillbaka till 1980-talet.

Klyftorna ökar I

- Biblioteksbesökare, procent av grupperna låg- respektive högutbildade.

Ålderkategori,
15 – 85 år.

Källa: Göteborgs universitet, SOM-undersökning

Lågutbildade: 60 % 2001

42 % 2004

Högutbildade: 85% 2001

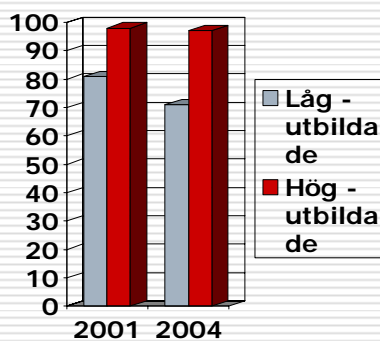
80 % 2004

Klyftorna ökar II

□ Bokläsning

antal i procent som läser en bok, eller fler, under ett år.

Ålderskategori,
15 – 85 år

Källa: Göteborgs universitet, SOM-undersökningen

Lågutbildade: 81 % 2001

71 % 2004

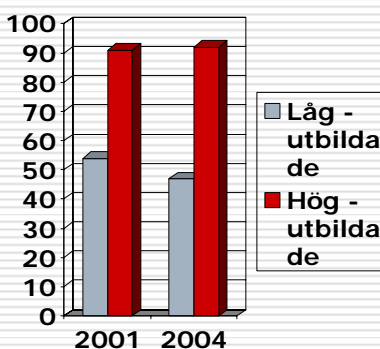
Högutbildade: 98 % 2001

97 % 2004

Klyftorna ökar III

□ Internet-användning, procent av grupperna låg- respektive högutbildade.

Ålderskategori,
15 – 85 år.

Källa: Göteborgs universitet, SOM-undersökning

Lågutbildade: 54 % 2001

47 % 2004

Högutbildade: 91 % 2001

92 % 2004

BILAGOR

Bilaga 1

Verksamhetens lokala mål (Antagna av ansvarig nämnd 1997)

Biblioteksverksamheten skall utformas så att kommuninvånarna får möjlighet att utnyttja bibliotekets samlade resurser till studier, information, kritisk granskning, underhållning och förströelse.

Bibliotekets öppethållande skall anpassas så att kommuninvånarna oavsett bostadsort och arbetstid kan utnyttja bibliotekets resurser.

Verksamheten skall huvudsakligen omfatta en väl utbyggd service med böcker och andra medier. Lån av bibliotekets egna medier skall vara avgiftsfritt. Biblioteket skall vara en naturlig träffpunkt för kommunens invånare. Barn och ungdom bör vara bibliotekets viktigaste målgrupper.

Biblioteksverksamheten skall bedrivas i nära samarbete med andra kommunala nämnder och förvaltningar i syfte att utnyttja befintliga resurser på bästa sätt. Olika samarbetsformer mellan skolbibliotek och kommunbibliotek bör prövas.

Mål:

Biblioteket skall vara öppet alla vardagar.

Biblioteket skall vara en informationscentral för allmänheten och för kommunens styrelser och förvaltningar.

Kommunbiblioteket skall aktivt verka för att skolbiblioteket får en central plats i skolan och undervisningen samt att lärarna blir väl förtrogna med bibliotekets resurser och möjligheter.

Medieurval

Biblioteket skall tillhandahålla fack- och skönlitteratur, tidningar, tidskrifter och andra medier för information, kunskap, debatt och förströelse. Vid urvalet av medierna skall biblioteket sträva efter att vara opartiskt i moraliska, religiösa och politiska frågor, detta får inte medföra att man väjer för medier med ett kontroversiellt innehåll.

Strävan skall vara att väcka och upprätthålla en levande samhällsdebatt och samtidigt tillfredsställa kommuninvånarnas läsbehov. Vid urval av medier bör biblioteket i hög grad ta hänsyn till den sociala, kulturella och befolkningsmässiga strukturen i kommunen.

Mål:

Biblioteket skall tillhandahålla efterfrågad litteratur och information.

Medieurvalet vid inköp, styrs av efterfrågan.

Barn och ungdom

Inom kommunen måste insatser göras för att barn och ungdom tidigt skall hitta vägen till biblioteket och böckerna. I sin strävan att nå ut till kommunens alla barn bör biblioteket aktivt samarbeta med de förvaltningar och organisationer inom kommunen som arbetar med barn, daghem, förskolor, skolor, fritidshem, fritidsgårdar och föreningar med barn- och ungdomsaktiviteter.

Genom läsfrämjande åtgärder av olika slag skall man tidigt introducera litteraturen för barnen och skapa intresse för läsning. God läsförmåga underlättar inhämtandet av kunskap och litteraturläsning berikar livet och förbättrar ordförrådet.

Barnbibliotekarien skall vara samordnare för läsfrämjande åtgärder bland barn och ungdom och sträva efter att lägga upp sitt arbete så att intresse för läsning väcks och bibehålls hos kommunens barn och ungdomar.

Detta kan ske genom att:

*elever vid förskola och skola kommer på studiebesök till biblioteket

*sagostunder anordnas

*litteraturservice ges till daghem, förskolor, skolor

*bokinformation anordnas för elever, lärare, och föräldrar.

Mål:

Alla barn skall komma i kontakt med biblioteket.

Första gången vid två års ålder, då biblioteket skänker varje barn en bok.

Andra gången i sexårsåldern, då barnet kommer på visning till biblioteket.

Tredje gången när barnet går i åk. 2 och får ett eget lånekort.

Varje barn skall under sin skolgång ha fått bokinformation, vid minst tre tillfällen.

Äldre och handikappade.

Alla kommuninvånare har rättighet att utnyttja biblioteket.

Särskilda insatser bör göras för de äldre och handikappade, som har svårt för att ta sig till biblioteket på egen hand. Genom aktiv uppsökande verksamhet bör man motverka den isolering som ofta äldre och handikappade är utsatta för.

För att lyckas i den uppsökande verksamheten ska biblioteket kunna erbjuda lämpliga medier för just dessa målgrupper, som exempel talböcker och stor-stilsböcker.

En samordning av resurserna i den uppsökande verksamheten bör göras med den sociala förvaltningen.

Mål:

Alla äldre och handikappade skall få information om bibliotekets

service till dessa grupper, boken-kommer-verksamheten och specialutgåvorna av böcker. Alla invånare som önskar boken-kommer-service skall få den.

Invandrarna

De större invandrargruppernas läsbehov bör tillgodoses och samarbete med invandrarföreningar bör etableras. Media till invandrargrupporna införskaffas i första hand genom Länsbiblioteket.

Mål:

Alla invandrare ska, genom bibliotekets försorg, få tillgång till litteratur på sitt eget språk.

Information

Kommunens invånare skall i biblioteket kunna ta del av den information de behöver i sitt arbete eller i sitt privatliv. Biblioteket skall garantera invånarna rätten till den information som var och en behöver för att kunna utöva sina demokratiska rättigheter. På biblioteket skall finnas en särskild avdelning för kommunal information, med bl.a. aktuella protokoll från nämnder och styrelser. Biblioteket skall göra databaserad information tillgänglig för allmänheten.

Mål:

**Alla invånare skall kunna få den information man efterfrågar.
Internet och kommunal databaserad information skall finnas tillgänglig på biblioteket för allmänheten.**

Bilaga 2

Bibliotekslag (SFS 1996:1596)

Departement/myndighet: Kulturdepartementet
SFS nr: 1996:1596

Utfärdad: 1996-12-20

Ändring införd: t.o.m. SFS 2004:1261

Omtryck: 1998:1249

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.

Varje kommun skall ha folkbibliotek.

3 § På folkbiblioteken skall allmänheten avgiftsfritt få låna litteratur för viss tid.

Bestämmelsen hindrar inte att ersättning tas ut för kostnader för fotokopiering, porto och andra liknande tjänster. Inte heller hindrar den att en avgift tas ut i de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

4 § Ett länsbibliotek bör finnas i varje län.

Länsbiblioteket skall bistå folkbiblioteken i länet med kompletterande medieförsörjning och andra regionala biblioteksuppgifter.

För den kompletterande medieförsörjningen skall också finnas en eller flera lånecentraler.

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

6 § Det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla högskolor. Dessa bibliotek skall inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid högskolan svara för biblioteksservice inom högskolan och i samverkan

med landets biblioteksväsen i övrigt ge biblioteksservice.

7 § Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten.

Landstingen ansvarar för länsbiblioteken och för biblioteken vid högskolor med landstingskommunalt huvudmannaskap.

Staten ansvarar för övriga högskolebibliotek och för lånecentralerna samt för sådan biblioteksverksamhet som enligt särskilda bestämmelser ankommer på staten.

7 a § /Träder i kraft 1:2005-01-01/
Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. Lag (2004:1261).

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

10 § Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till folkbibliotekens förfogande samt i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice.

Bilaga 3

Resultat av enkät för Grums Bibliotek 2004-09-28

Enkäten som genomfördes under maj månad 2004 utgjordes av ett frågeformulär som erbjöds alla besökare på biblioteket under denna tid. Deltagandet var helt frivilligt och anonymt, ingen ersättning utgick. Tänkbara felkällor är olika benägenhet att svara på frågeformulär, likaså att många yngre personer som surfar inte alls besöker lånedisken liksom besökare till tidnings-rummet. Trots detta kan man anse att urvalet är representativt och att fördelningen mellan åldersgrupperna påvisar de faktiska förhållandena.

Urvalskriterierna var dels kön, ålder och sysselsättning samt besöksfrekvens. Frågorna avsåg användning av biblioteket, omdöme om lokalerna och öppettiderna, bibliotekets utbud, personalens service samt eventuell påverkan på bokinköp. I övrigt se frågeformuläret som bifogas.

Utvärdering

Fördelningen kvinnor/män var ungefär två tredjedelar kvinnor och en tredjedel män, eller exakt 142 kvinnor och 61 män. Åldersmässigt visade det sig att bland kvinnorna var de flesta besökarna i åldern 31-50 år. Bland männen fanns de flesta i åldersgruppen 51-70 år. Fördelningen av yrke/sysselsättning är ganska jämn i förhållande till åldersgrupp. Besöksfrekvensen sammanfaller i stort sett med besöksantalet. Bland aktiviteterna är boklån avgjort störst och släktforskning och läsläsning minst frekvent.

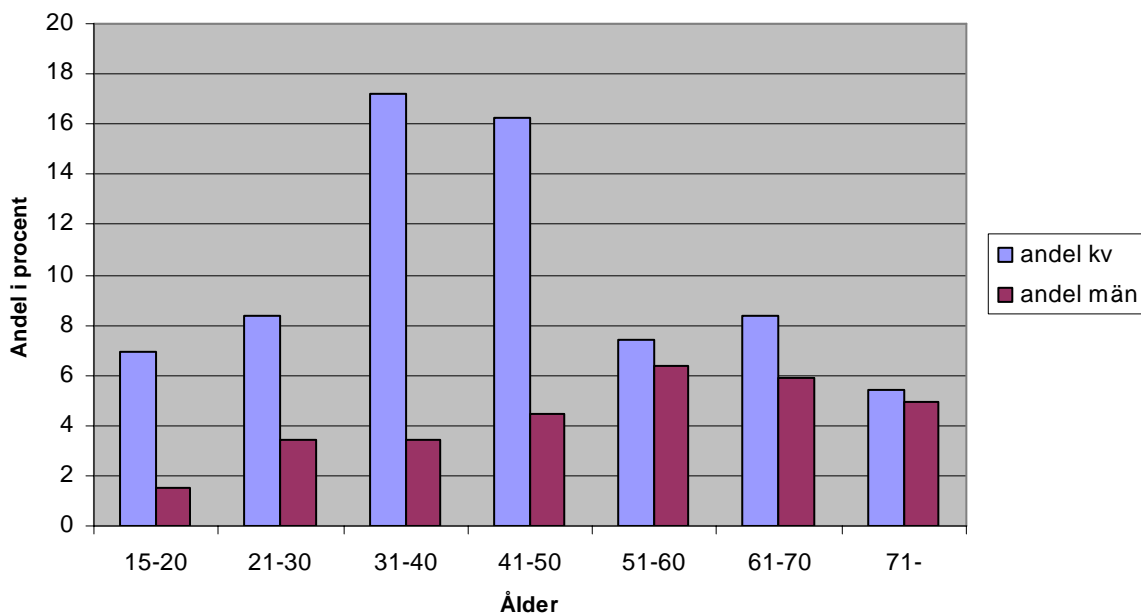
De allra flesta är nöjda eller mycket nöjda med lokalerna, en återkommande kommentar är dock att det är för varmt på sommaren.

Öppettiderna är också de flesta nöjda eller mycket nöjda med. Här har dock flera uttryckt önskemål om längre öppettider på fredagar samt helgöppet. De allra flesta är nöjda med utbudet, men en del önskemål finns om fler och nyare filmer bl.a.

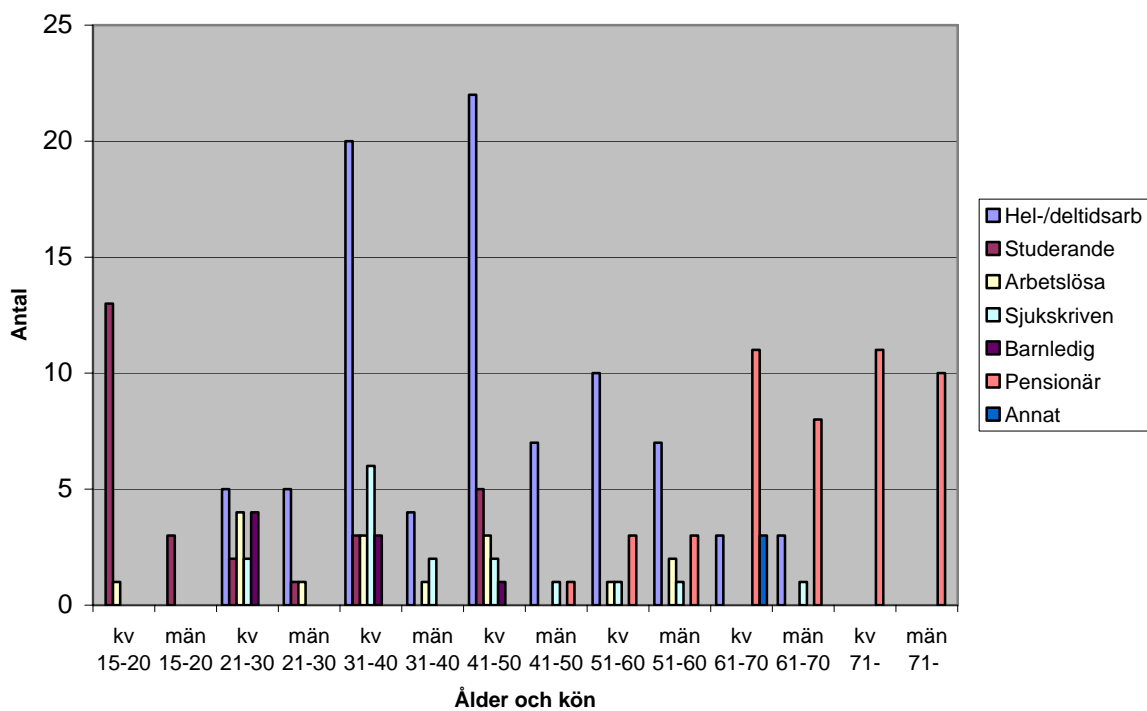
Personalen får idel lovord för sin serviceanda och sitt vänliga bemötande. Mindre än en fjärdedel av de tillfrågade har påverkat bokinköpen, många har inte känt till möjligheten.

Svaren redovisas i nedanstående diagram.

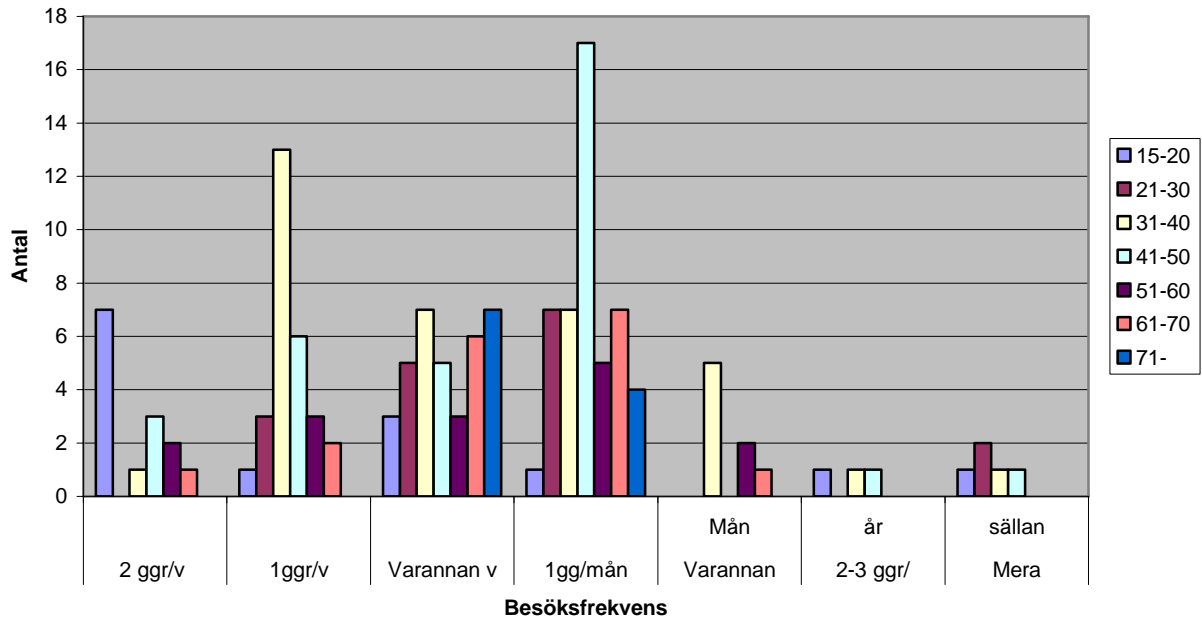
Andel respondenter efter kön och ålder

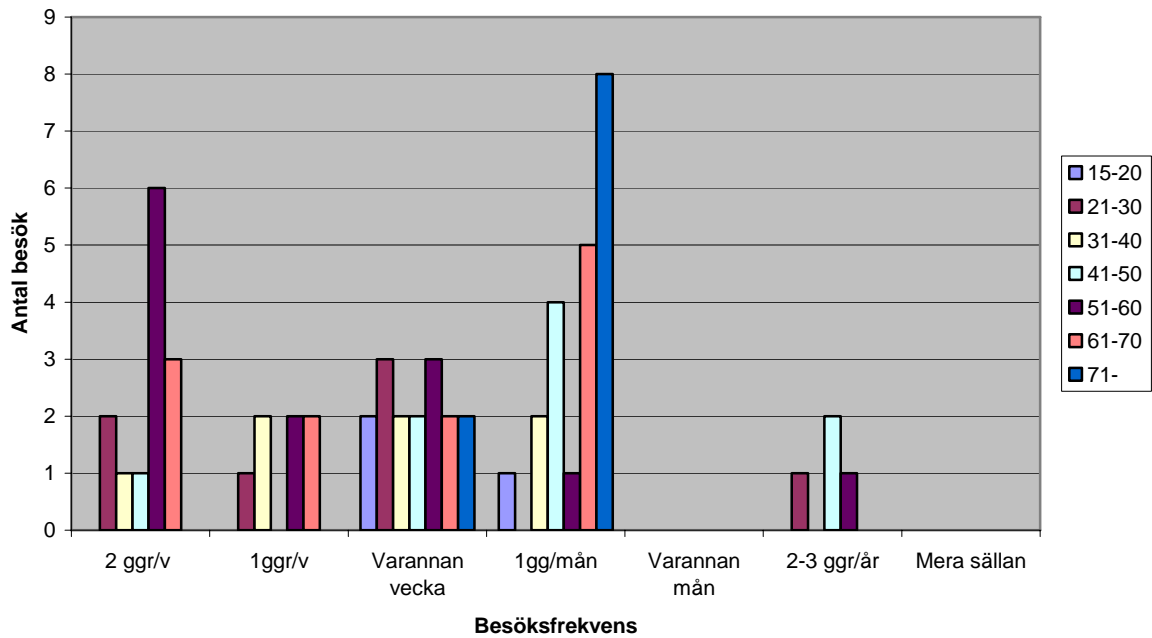
Kv och män efter ålder och sysselsättning

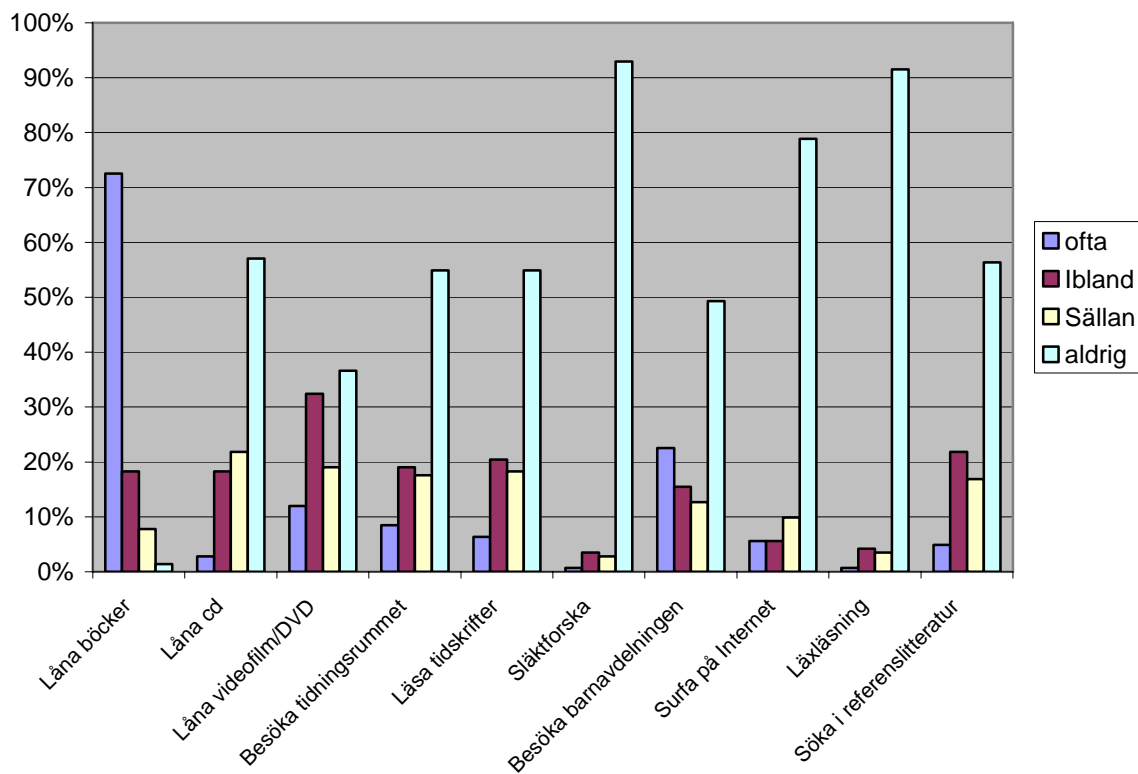
Kvinnors besöksfrekvens efter ålder

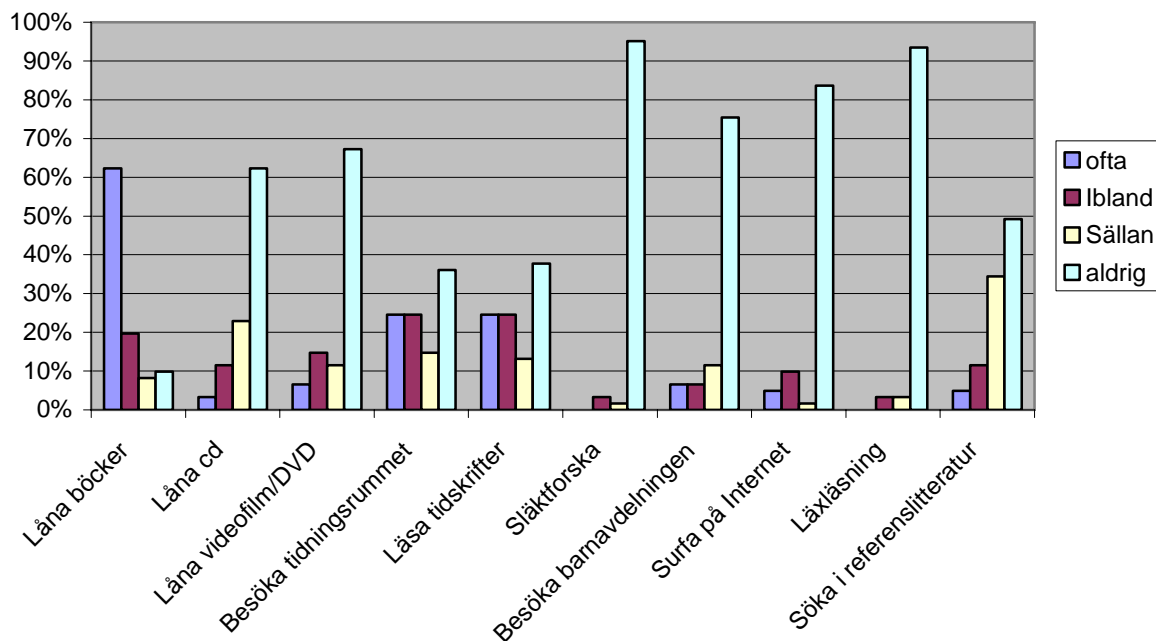
Mäns besöksfrekvens efter ålder

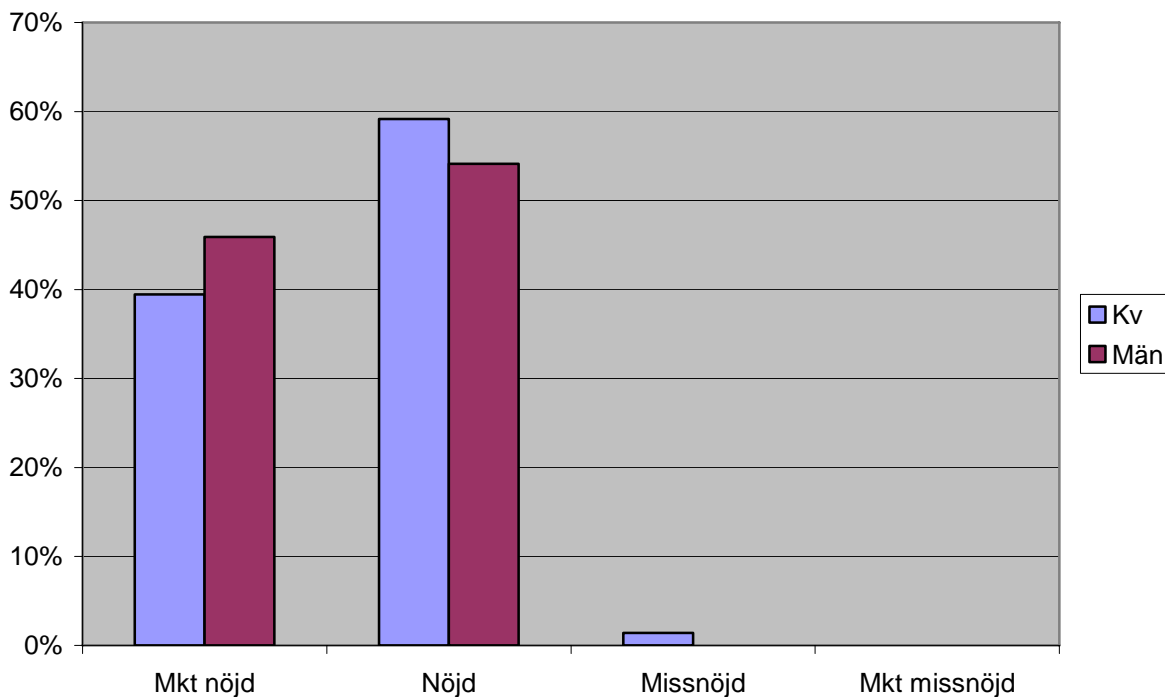
Kvinnors aktivitetsfrekvens

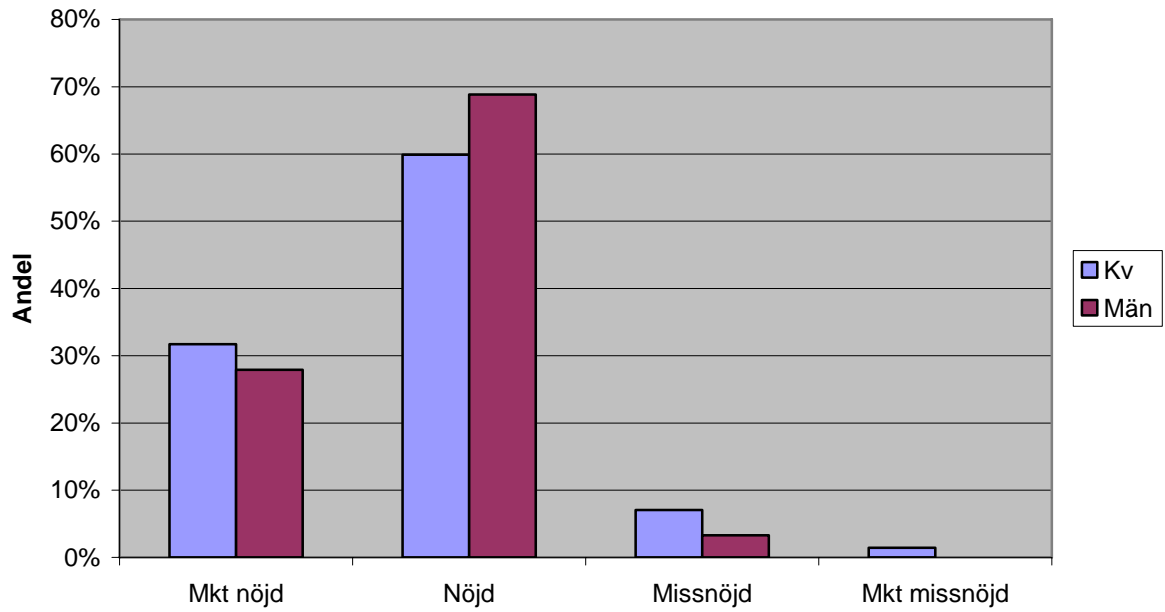
Mäns aktivitetsfrekvens

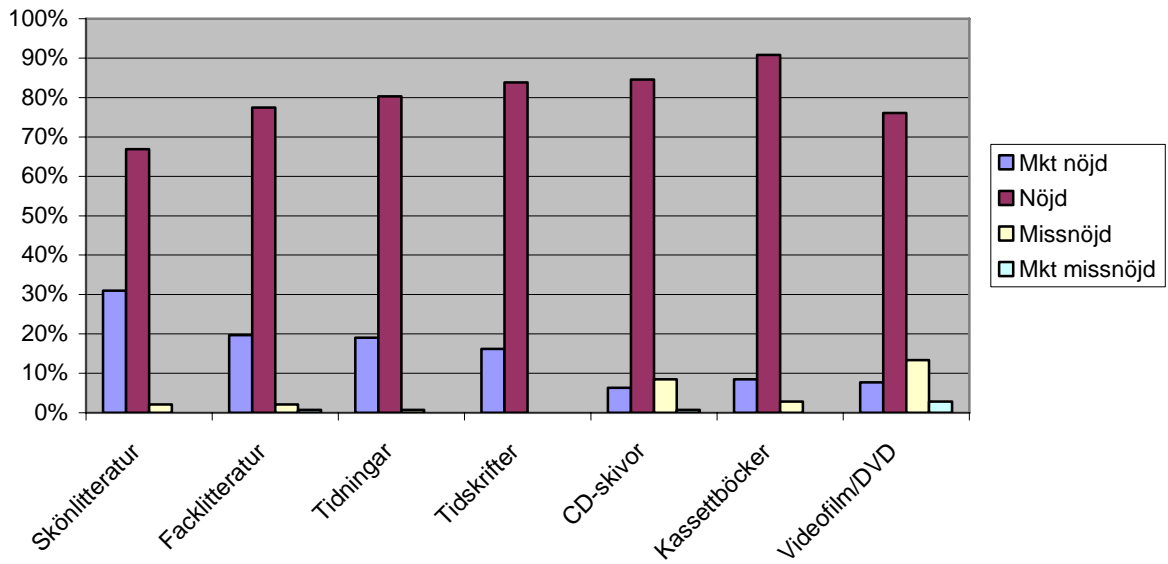
Åsikter om lokalerna

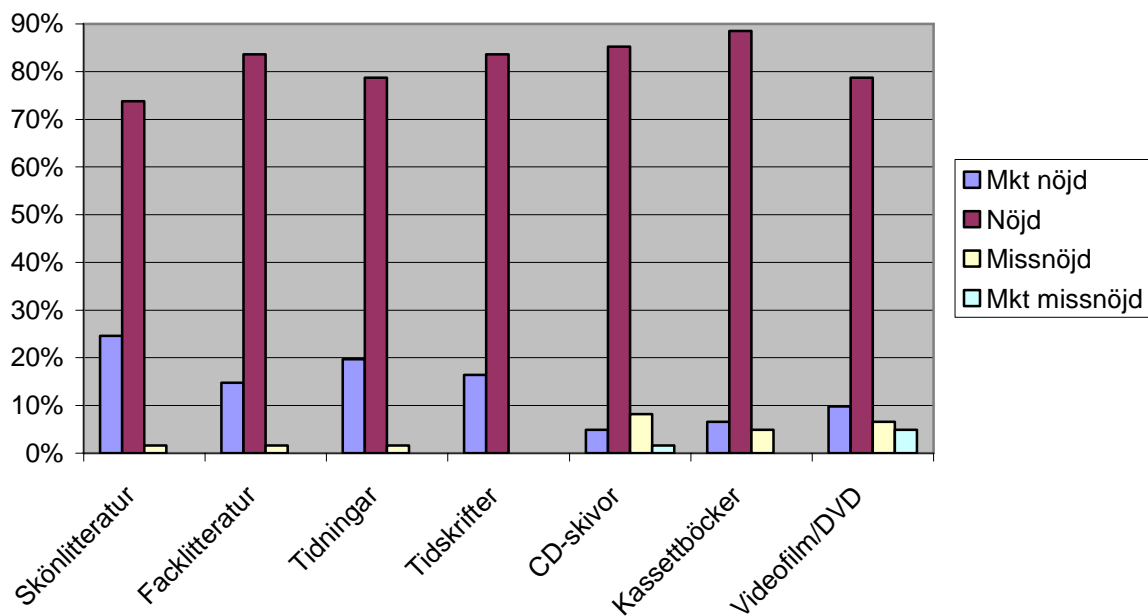
Omdömen om öppettider

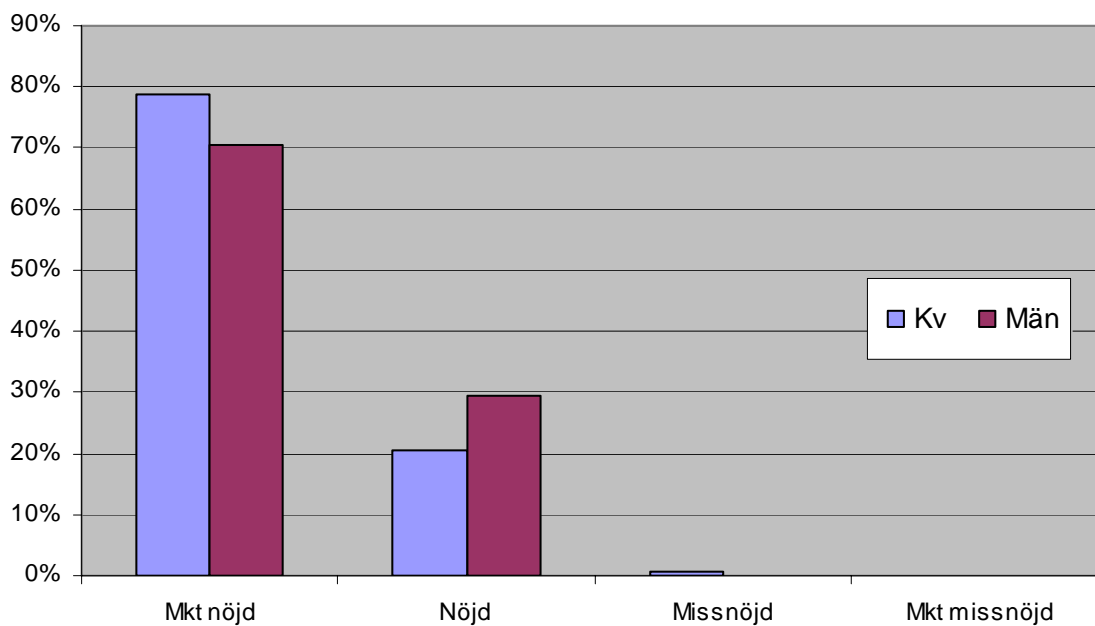
Kvinnors omdöme om bibliotekets utbud

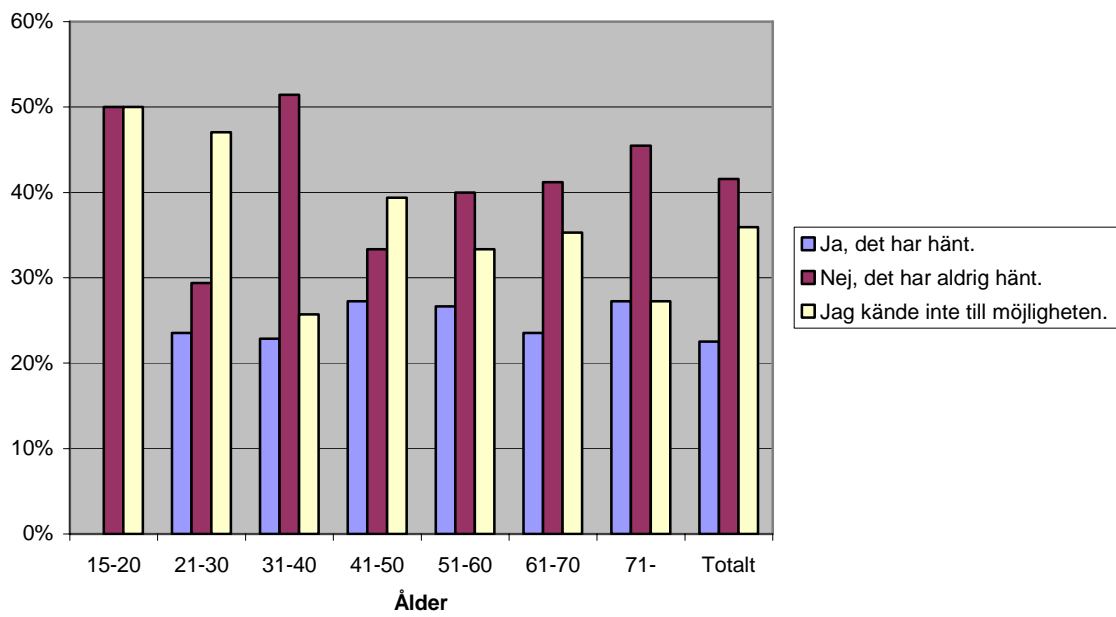
Mäns omdöme om bibliotekets utbud

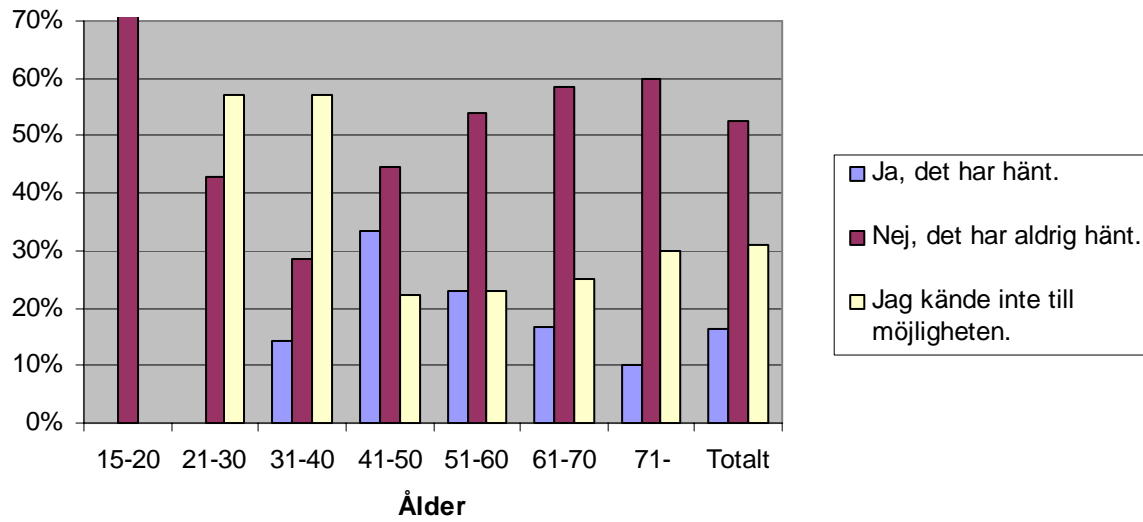
Omdöme om personalens service

Kvinnors påverkan av bokinköp

Mäns påverkan av bokinköp

Bilaga 4

Unescos Folkbiblioteksmanifest

Bakgrund

År 1949 antog UNESCO ett folkbiblioteksmanifest, som beskrev folkbiblioteket som en levande samhällskraft, en demokratisk institution för utbildning och ett folkets universitet. För att omsätta manifestets idéer i praktisk handling inrättades under 1950-talet tre modellbibliotek: i New Delhi, vid Columbia University i Medellín och i Enugu i Nigeria.

En andra version av UNESCO:s folkbiblioteksmanifest utkom 1972. I november 1994 antogs en tredje version. Även här anges folkbibliotekens mål och vilka tjänster ett folkbibliotek bör tillhandahålla. Manifestet ger uttryck för vad som är önskvärt och eftersträvansvärt, även om vägen dit kan vara lång i många delar av världen.

Statens kulturråd utsåg hösten 1995 Ljusdals kommunbibliotek till svenskt modellbibliotek. Att valet föll på Ljusdals kommunbibliotek, som var ett av flera möjliga alternativ, berodde på att förutsättningarna ansågs goda för ett inspirerande utvecklingsarbete.

Unescos Folkbiblioteksmanifest 1994

Frihet, välfärd, jämlik och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället.

UNESCO uttrycker i detta manifest sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjande av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling.

UNESCO uppmanar därför stat, landsting och kommuner att stödja och att aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket skall som lokalt kunskapscentrum göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster skall kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp, patienter på sjukhus eller interner inom kriminalvården.

Alla åldersgrupper skall kunna finna material som tillgodoser deras behov. Samlingar och tjänster skall omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov skall tjäna som grundläggande princip. Samlingarna skall spegla tidsanda och samhällsutveckling men skall också tjäna som minne för mänsklig strävan och fantasi.

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

Folkbibliotekens uppgifter

Folkbibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur bland annat genom att:

1. Skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder
2. Stödja såväl självstudier som formell utbildning på alla nivåer
3. Erbjuda möjligheter till kreativitet och personlig utveckling
4. Stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet
5. Främja kunskap om kulturarvet, förståelse för kulturen och insikt om vetenskaplig forskning och utveckling
6. Vara öppna för alla konstnärliga uttrycksformer
7. Främja kontakten mellan olika kulturer och stimulera en kulturell mångfald
8. Stödja muntlig berättartradition
9. Garantera medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation
10. Tillhandahålla erforderliga informationstjänster för det lokala näringslivet, för organisationerna och för olika intressegrupper
11. Underlätta utnyttjandet av informationsteknologi och förbättra kunskaperna om dess användning
12. Ge stöd till och delta i alfabetiseringsprogram för alla åldersgrupper och vid behov ta initiativ till sådan verksamhet.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Folkbibliotekets tjänster skall i princip vara avgiftsfria. Folkbiblioteken är ett samhällsansvar. De bör därför ha stöd i en särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Folkbiblioteken bör ses som ett viktigt led i en långsiktig strategi för kultur, informationsspridning, utbildning och ökad läskunnighet.

För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik. Denna bör grundas på en samsyn och en gemensam standardnivå.

Nätverket inom folkbiblioteksområdet bör utformas med hänsyn till strukturen inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Ledning och förvaltning

Ett handlingsprogram bör upprättas som utifrån lokala behov tydligt fastställer mål, prioriteringar och utbud av tjänster. Folkbiblioteket bör dessutom ha en effektiv organisation och skötas på ett fackmässigt sätt.

Folkbiblioteket bör samarbeta såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt med berörda intressenter; exempelvis olika användargrupper och yrkeskategorier.

Folkbibliotekets tjänster skall vara tillgängliga för alla. Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och ha tillräckligt öppethållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet skall erbjuda sina tjänster också till dem som inte själva kan komma till biblioteket.

Bibliotekets tjänster skall anpassas till lokala behov.

Bibliotekarien skall aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Grundutbildning och fortbildning för bibliotekarier är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster.

För att alla skall kunna ta del av bibliotekets samtliga tjänster bör det upprättas program för uppsökande verksamhet och för användarutbildning.

Att förverkliga manifestet

Beslutsfattare på alla nivåer, liksom hela biblioteksvärlden uppmanas härmed att verka för att de principer som formulerats i detta manifest omsätts i handling.

Manifestet är utformat i samarbete med International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).